

PM från Sametingets ungdomsråd

2017-02-06

Till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke

Partistöd för att bilda ungdomsförbund inom partierna

Samtliga riksdagspartier har politiska ungdomsförbund. Deras roll har traditionellt ansetts vara att fostra framtida politiker och mobilisera unga väljare. Detta är något vi behöver inom den samiska politiken också. I dagsläget finns det inga ungdomsförbund inom Sametingspartierna. Detta kan bero på att partistödet är relativt lågt och att det inte finns möjlighet att söka särskilda medel för ungdomsverksamhet.

Ungdomsförbund får statliga bidrag via Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor om de uppfyller definition på ungdomsförbund samt ställda krav på öppenhet, demokrati och självständighet, och uppnår kravet på lägsta antal medlemmar. Bidrag lämnas också till barn- och ungdomsorganisationer som företräder nationella minoriteter i Sverige och som har minst 200 medlemmar i åldrarna 6–25 år. Kravet på minst 200 medlemmar är orimligt för ett Sametingsparti att uppfylla då partierna totalt har ca 100–200 betalande medlemmar. I Sápmi har vi även en annan definition av ålder på ungdomar som delvis kan förklaras av att vi är färre i antalet. Vi anser att en ungdom är till och med 30 år.

Sametingets ungdomsråd anser att

- medel bör säkerhetsställas för bildandet av ungdomsförbund inom Sametingspartierna.

Ungdomars inflytande i samisk och svensk politik

Samiskt Parlamentariskt Råds Ungdom (SPR-N) är ett gemensamt ungdomsråd, där Svenska, Norska och Finska samiska ungdomar finns representerade, och är underställt Samiskt parlamentariskt råd. SPR-N bildades för att arbetet över nationsgränserna ansågs viktigt för samisk ungdom.

Vi är ett folk som tidigare inte har haft landsgränser men idag måste anpassa oss efter dessa. Det är viktigt att vi kan fortsätta att samarbeta över landsgränserna och arbeta tillsammans i samhällsfrågor som rör hela det samiska folket. En av SPR-Ns uppgifter är att anordna ungdomskonferenser för ungdomar från hela Sápmi. Gränsöverskridande plattformar och mötesplatser behövs för att stärka de samiska ungdomars identitet, kontaktnät och språk. Konferenserna syftar till att diskutera och fördjupa sig i aktuella samhällsfrågor ur ett ungdomsperspektiv.

För att kunna genomföra konferenserna krävs det medel och resurser. Eftersom Sametinget ligger under en statlig myndighet har ungdomsrådet begränsade möjligheter att söka medel från externa finansiärer. Det innebär att medel måste tas från Sametingets budget, en budget som i dagsläget är ansträngd. Planering av konferensen kräver även mycket resurser från Sametingets kansli.

Sametingets ungdomsråd anser att

- särskilda medel skall avsättas till samiska ungdomskonferenser

Samiskt universitet

Högre utbildning och forskning främjar samhällets utveckling och är en viktig del av Sápmis och samernas framtid, inte minst vad gäller egenmakt och inflytande. Det är därför viktigt att utbudet av kurser och utbildningar på högskolenivå i samiska och med samiskt innehåll ökar. På universiteten i Sverige finns det i dagsläget endast möjlighet till högre utbildning i samiska språk, i jämförelse med Norge (samiska högskolan i Kautokeino) och Finland (samarbete mellan Lappiuniversitetet i Uleåborg och Samiskt Utbildningscentrum i Enare) som erbjuder en kandidatutbildning i duodji. Utökad samisk utbildning ger förutsättningar för samiska studenter och det samiska samhället att bli bättre rustade att möta utmaningar och förändringar.

Det finns även ett stort behov samiska pedagoger. En lärarutbildning med samiskt perspektiv, samisk kultur med goda möjligheter att läsa samiska är något som saknas. Det råder akut brist på utbildade lärare, förskollärare och barnskötare som behärskar de samiska språken och känner den samiska kulturen. Det krävs lärare som undervisar i samiska såväl som lärare som undervisar på samiska. I det första fallet innebär det att språklärare behöver utbildas. I det andra fallet behöver personer som talar språket motiveras till att utbilda sig till lärare och förskollärare. Även tillgången på specialpedagoger och speciallärare med samisk kompetens måste öka.

Sametingets ungdomsråd anser att

- möjligheten till att studera samiska på högskolenivå ska vara fullgoda
- en samisk högskola eller universitet ska etableras på svensk sida av Sápmi för att främja forskning och utbildning för och av samer
- stipendier, alternativt studielån avskrivs efter avklarade högskolepoäng, bör inrättas för att uppmuntra och öka möjligheten till högre studier i samiska ämnen
- det behövs omfattande insatser för att öka tillgången på behöriga pedagoger

Psykisk hälsa

Under SPR-n konferensen i Lycksele 2008 var psykisk ohälsa temat för konferensen med syfte att lyfta ett annars ofta tabubelagt ämne. Unga vuxna samer rapporterar sämre mental hälsa än unga vuxna svenskar, och har i större utsträckning kommit i kontakt med suicidalitet och suicid. Mer än varannan ung samisk kvinna har haft självmordstankar och var tredje ung samisk renskötare har allvarligt övervägt, eller haft planer på, att ta sitt liv. Ungefär hälften av de samiska skolungdomarna och unga vuxna samerna upplever sig vara etniskt diskriminerade, och dessa grupper har sämre psykosocial hälsa än andra.

(P. Stoor. Kunskapssammanställning om samers psykosociala hälsa. Sametinget 2016)

Sametingets ungdomsråd anser att

- Ett samiskt forskningscenter om vård och hälsa ska etableras
- En nationell handlingsplan för förbättrad kapacitet för hälso- och sjukvård och information på samiska ska upprättas Fler resursinstanser ska finnas för utredning av tjuvslakt och plågeri av renar
- utbildning i samisk kultur ska ges till sjukvårdsanställda
- projekt som riktar sig mot barn och ungdomar gällande fysisk och psykisk hälsa bör främjas
- Företagshälsovård för yrkesverksamma renskötare skall finnas

Kunskapsbrist i samhället om samer

I Sverige förekommer rasism, trakasserier och diskriminering av samer, både verbalt och fysiskt. Rasism och fördomar bottnar ofta i okunskap. Därför krävs det ökad kunskap och medvetenhet om samer i majoritetssamhället.

I media framställs samer ofta på ett nedvärderande sätt, och hets mot folkgrupp på internet och i sociala medier är ett allvarligt och växande problem, något som kan drabba ungdomar extra hårt. När samer synliggörs i majoritetssamhället fungerar det identitetsstärkande för oss samer. Det är en bekräftelse på att samer är en viktig del av Sverige.

Renen är inte bara en näring i den samiska kulturen, utan har även ett starkt symboliskt värde och ligger många samer nära hjärtat. När hatet mot samer tar sig uttryck som djurplågeri mot renen slår det därför ofta extra hårt mot den drabbade renägaren, och mot det samiska folket.

Sametingets ungdomsråd anser att

- Kvalitativ undervisning ska ägnas åt kunskap om samer i skolan
- Projekt som syftar till kunskapsspridning om samer ska främjas
- Fler resursinstanser ska finnas för utredning av tjuvslakt och plågeri av renar